

Persones amb paisatge

Joan Dolç
Balanç d'existències
In Púribus Llibres, Tavernes
Blanques, 2015
183 pàgs.

Aquest volum, primer que posa en circulació l'editorial In Púribus Llibres, és constituït per una sèrie de ben sòlids assaigs literaris, que es despleguen al costat d'una atractiva galeria d'imatges fotogràfiques de diversos orígens i èpoques.

L'autor dels textos, Joan Dolç (Alboraia, l'Horta, 1956), posseeix un prestigi ben guanyat en diverses activitats professionals, que parcialment conflueixen en l'obra: narrador, assagista, director de documentals cinematogràfics, fotògraf i editor.

En *Balanç d'existències*, acara fotos datades entre finals del XIX i la dècada de 1960 amb una successió d'escrits seus, densos i exigents, que se'n deriven o que només ho semblen. L'operació combinatòria entre paraula i imatge hi és rigorosament practicada. De tal manera que, tot acceptant l'explicació de Dolç sobre el procés —«m'he situat enfront de cada una de les imatges fins que he vist aguitar el cap d'una madeixa. Llavors he estirat el fil a veure on em duia»—, el lector pot abrigar la idea que els textos, més o menys formulats, ja estaven formats en algun racó de la consciència, de la reflexió, o de la memòria sensitiva i reclamaven imatges com a il·lustració, asseveració o contrast.

Per la seua banda, les fotos compleixen amb eficàcia admirable el propòsit de crear en qui les mire amb lentitud d'observador metòdic una sensació que oscil·la entre la sorpresa, la curiositat, el rebuig o la crida sobtada cap a algun tall oblidat de la memòria personal. L'edat i les informacions prèvies que posseezca el lector determinaran el que obtindrà de les imatges.

Al seguit d'impressions que ha rebut analitzant-les amb la cura de qui cerca i troba espècimens singulars i caracte-

rístics, Joan Dolç ha enfrontat o sobreposat petits assaigs, punyents i aguts, que cal resseguir també amb calma, amb la morositat que demana la simetria creada en l'obra. Ni comentaris, ni digressions: textos nascuts d'una imaginació sagaç i afinada.

En el llibre, imatge i paraula mantenen els seus drets. Els escrits interpreten les fotografies —la guspira que els han engegat— o bé s'hi relacionen amb independència, n'amplien el sentit, el deslliuren o el fabriquen, més enllà de la contextualització i la cronologia, fixen i amplien un detall o un personatge, principals o subalterns. De vegades busquen el punt central de la narració que les imatges insinuaren durant anys, oblidades en la foscor d'un calaix. O bé es distrauen per les vores, pels cantons, es concentren en aquell element imprevisible que el fotògraf no hauria volgut immortalitzar —per dir-ho en termes d'època—, ni podia esborrar després.

I què contaven aquestes fotografies? Parlaven de vides. En la pràctica totalitat, contenen figures de persones, protagonistes d'unes biografies que Dolç renuncia a inventar o reconstruir. Són homes, dones, xiquetes i xiquets que resten anònims —en una ocasió apareix un militar que podria ser Franco, però no se li pot veure el rostre— figures convocades a desfilars, de tal manera que s'incorporen al discurs de l'escriptor, materials silenciosos que li permeten parlar dels grans temes que la peripècia humana origina, enmig dels condicionants socials.

Balanç d'existències és un llibre per llegir i mirar. I per llegir-lo a través dels claroscurs i les zones a ple sol que presenta, afirmacions en blanc i negre —més una àmplia gamma de grisos— i insinuacions enlluernadores. Se sustenta sobre un rerefons cultural —literari i visual— sàviament integrat i un pensament que s'orienta per si sol i es manifesta fent que s'encavallen la ironia, la compassió, el pessimisme radical i racional, la reacció revoltada, el sarcasme i la poderosa voluntat d'identificar, amb observacions que no pretenen ser imparcials, una vasta panoràmica de vides reals o possibles, de sensacions i pensaments aliens, descoberts, fabulats, o traduïts i interpretats a través de l'experiència de qui n'ha sabut fer un conjunt de gran força creativa.